

Saksframlegg

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Formannskapet	46/11	15.11.11

NOU 2011: 11: Innovasjon i omsorg - høringsuttalelse fra Malvik kommune

Vedlegg:

Sammendrag; NOU 2011: 11: Innovasjon i omsorg

Saksdokumenter (ikke vedlagt)

Kommuneplanens samfunnsdel 2010 – 2021
Økonomi- og handlingsplan
Strategi universell utforming
Strategi velferdsteknologi

Saksopplysninger

I Stortingsmelding nr 7(2008 – 2009) Et bærekraftig Norge - foreslo regjeringen å nedsette et utvalg som fikk i oppdrag å utrede innovative løsninger for å møte fremtidens omsorgsutfordringer. Utvalget som har blitt benevnt som ”Hagen- utvalget”, fremla den 16.juni i år sin utredning og innstilling; *NOU 2011:11 Innovasjon i omsorg*.

Årsaken til at denne utredningen er en erkjennelse av at dagens løsninger ikke vil være robuste nok til å møte de oppgavene vi står overfor de neste tiårene. De kommunale omsorgstjenestene er en virksomhet med brutto driftsutgifter på om lag 70 mrd kr, som fordeler seg 50/50 på om lag 40.000 beboere i sykehjem og vel 160.000 som mottar hjemmetjenester. Til tross for sin størrelse har denne sektoren i svært liten grad vært gjenstand for systematisk forsknings- og utviklingsarbeid. Det er derfor mye å hente på å gi oppmerksomhet til og konsentrere innsatsen om en sektor hvor det er mulig å gjøre mye med relativt små midler. De kommunale omsorgstjenestene har et stort potensial for innovative grep og nyskaping i forhold til blant annet:

- **ny teknologi** i en sektor som er konservativ og har hatt for liten evne til å ta i bruk nye hjelpemidler, ny omsorgsteknologi, smarthusløsninger og ny kommunikasjonsteknologi.
- **ny arkitektur** i en sektor som ikke er godt nok forberedt på å møte morgendagens preferanser, krav og utfordringer fra nye brukergrupper og nye generasjoner eldre
- **organisasjonsutvikling** i store virksomheter med brede samhandlingsflater mot familie og lokalsamfunn og spesialisthelsetjeneste, og der brukerne bør utfordres og gis større innflytelse

- **forskning** på en sektor som nesten ikke har vært gjenstand for forskningsinnsats, og hvor hardt tilkjempede forskningsmidler foreløpig utgjør langt under en promille av totalbudsjettet

Mandatet la særskilt vekt på følgende elementer:

- Ny teknologi
- Arkitektur og nye boformer
- Brukerinnflytelse og egenmestring
- Forskning og utvikling

Utvalget peker på 5 utfordringer fremover;

1. nye yngre brukergrupper	}	dette blir det mer av
2. flere eldre med hjelpebehov		
3. knapphet på frivillige omsorgsytere og helse/ sosialpersonell	}	dette blir det for lite av
4. manglende samhandling og medisinsk oppfølging		
5. mangel på aktivitet og dekning av psykososiale behov		

Den fremlagte rapporten påpeker at det er viktig at det satses på nytenking slik at man også i fremtiden kan basere velferdssamfunnet på fellesløsninger. Høringsfrist er satt til 15.11.2011.

Vurdering

Overordna tilbakemelding

NOU 2011:11 Innovasjon i omsorg føyer seg fint inn i rekken av meldinger, utredninger og rapporter som peker på framtidige utfordringer innen omsorgsfeltet, og som påpeker at disse ikke kan løses med å fremskrive dagens praksis.

Malvik Kommune opplever at det som beskrives som fremtidige utfordringer, i stor grad gjenspeiler dagens situasjon, både hva gjelder utfordringer med rekruttering, manglende samspill mellom tjeneste – tjenestemottaker og næromsorg og urealistiske forventninger til hva velferdskommunen kan tilby av bistand. De utviklingstrekk som utvalgsinnstillingen viser til for de siste 30 årene er velkjente. Tjenesten opplever et økende krysspress som nødvendiggjør endring og omstilling om dagens velferdssystem skal forbli bærekraftig. Derfor kan det være et paradoks at innovasjon i helse og omsorg de siste årene i svært liten grad har blitt løftet fram og tatt hensyn til i utforming av politikken.

Malvik kommune støtter Hagenutvalgets foreslåtte strategivalg, og mener at disse er vesentlige om området skal forbli bærekraftig.

De ulike forslag til strategier og tiltak

1. Den andre samhandlingsreformen – “næromsorg”

Det er en ambisiøs men ønsket målsetting at i 2020 skal 25 % av samlet omsorgsfelt driftes av ideell sektor. Dette skal omfatte både frivillige organisasjoner og nye former for brukersamvirke. Utviklingen de siste 20 årene har gått i motsatt retning, stadig færre eksempler på organisering og drifting av ulike tjenester i regi av frivillige organisasjoner.

Når utvalget foreslår en ny og mer inkluderende pårørendepolitikk, støttes dette fullt ut. Økende fokus på privat og frivillig innsats kan møte motstand fra ulike aktører, men er etter vår vurdering ikke en strategi i motstrid til ansattes og profesjonenes interesser. Ansatte på alle nivå

vil i framtid være helt avhengig av at vi får et mer aktivt samspill mellom den kommunale tjenesteytingen, tjenestemottakeren og frivilligheten.

NOU 2011:11 oppfattes å sette verdighetsbegrepet sentralt og i litt ny kontekst. En ny og mer aktiv brukerrolle (uavhengig av alder, kjønn og funksjonstap), der den enkelte sammen med næromsorgsressursene skal stimuleres til å ta større delansvar for hverdagskvaliteten, for boligtilrettelegging og bokvalitet samt tilrettelegging for en aktiv hverdag. Dette er perspektiver som Malvik kommune støtter fullt ut.

NOU 2011:11 synes med rette å peke på nødvendigheten av at hele lokalsamfunnet trengs som ressurs for den enkelte dersom morgendagens forventninger til verdighet og livskvalitet skal kunne bli virkelighet.

Å aktivisere næromsorgsressursene vil i tillegg virke forebyggende, dersom denne aktiviseringen følges opp med stimulering og tilrettelegging, slik at frivillig engasjement lar seg gjennomføre kombinert med jobb og andre samfunnsoppgaver.

Malvik kommune mener følgende om ”Næromsorg – den andre Samhandlingsreformen”

- støtter forslaget om en ny og mer inkluderende pårørendepolitikk
- at omsorgsfeltet må ses i tett samspill med øvrig lokalsamfunn og øvrige sektorer
- dette må også føre til en debatt om hvilke oppgaver kommunene skal kunne ta ansvar for, hva som er innbyggernes eget ansvar og hva andre instanser i lokalsamfunnet må forventes å bidra med. En slik forventningsavklaring er ønskelig og sårt tiltrengt allerede i dag.

2. Teknoplan 2015 – teknologistøtte til omsorg

Flere rapporter fra inn- og utland tyder på utålmodighet fra både eldre og yngre brukere av kommunale helse- og omsorgstjenester når det gjelder å få tilgang til velferdsteknologisk støtte i hverdagen. Strategien støttes særlig for å gi større mulighet for egenmestring og selvstendighet hos innbyggere som kan nyttiggjøre seg velferdsteknologiske hjelpemidler. I tillegg vil velferdsteknologi virke ressurseffektiverende samt bidra til bedre arbeidshverdag for de ansatte.

Utvalget ser betydningen av å få flere yrkesgrupper eller som har hovedfokus på mestring og forebygging. Profesjonsnøytraliteten og strukturfriheten som kommunene er gitt gjennom ny lovgivning, åpner opp for nye måter å tenke kompetanse på.

Norge bør se litt til Danmark og andre europeiske land og deres erfaringer med å ta i bruk teknologien, både av ressurshensyn og av hensyn til behovet for selvstendig liv for individet.

Malvik kommune mener følgende om ”Teknoplan 2015 – teknologistøtte til omsorg”

- utvalgets forslag støttes under forutsetning av at staten stiller både midler til disposisjon og sørger for nødvendige lovreguleringer slik at kommunene kan utføre sine oppgaver kvalitativt og effektivt.

3. “Nye rom” – Framtidas boligløsninger og nærmiljø

Dette er kanskje en av de viktigste strategiene for å legge til rette for rammer rundt den enkelte som kan stimulere til mestring, gi opplevelser av verdighet, normalisering og hvordan kommunene kan understøtte innbyggers ansvar (bl.a. for egen bosituasjon). Det er mere enn nok dokumentasjon på hvor viktig de fysiske rammene er for enkeltmenneskenes opplevelser av

egenverd, grad av tilrettelegging for sosial stimulering, hvorvidt den enkelte bruker kan ta styring over egen hverdag.

Dette området i utredningen inneholder mange av de sentrale perspektivene som har betydning for hvordan vi skal klare å snu utviklingen i helse- og omsorgsfeltet.

Malvik kommune ser nødvendigheten av en mer fleksibel arenavvikling tilpasset innbyggerens forventninger og behov. Kommunen må ha en boligpolitikk som tilrettelegger for mestring, og at innbyggeren blir i stand til å ta større ansvar for eget liv.

Vi har nettopp gjennomført en valgkamp hvor det relativt ensidig fokuseres på betydningen av flere sykehjemsplasser - og hvor dette alene fremstilles som løsningen på morgendagens utfordringer innen omsorgsfeltet. Utvalgets innstilling NOU 2011: 11 slår uttrykkelig fast at dette ikke er veien å gå. Malvik kommune støtter utvalgets vurdering. Dagens praksis kan peke på mange nye boformer som er utprøvd i kommunene, og som har vist seg å være gode alternative løsninger for innbyggerne.

Hagenutvalget tar på nytt opp spørsmålet om finansieringsordninger, egenbetalingsordning, rettigheter til medisiner, hjelpemidler etc. Dagens "diskriminerende" ordninger foreslås på nytt endret, slik at hjemmetjenestenes ordninger gjøres gjeldene for alle, uansett benevnelsen av boformen brukerne bor i. Dette har vært et unisont krav fra kommunesektoren i mange år (siden 90-tallet), men ikke fulgt opp fra lovgiver.

Malvik kommune mener følgende om "Framtidas boligløsninger og nærmiljø":

- at tiden nå er moden for å foreta de nødvendige endringer og harmonisering mellom lovverk og finansieringsordninger knyttet til hjemmetjenester og sykehjem
- at det finnes eksempler i enkelte kommuner på positive kollektive boligløsninger og samvirkemodeller. Disse erfaringene bør bygges videre på slik at morgendagens boligløsninger er en integrert del av lokalsamfunnet, og som legger godt til rette for samspillet mellom offentlig tjenesteyting, den aktive brukeren og næromsorgens ressurser.
- anbefaler at Husbankens virkemiddelapparat også innrettes og videreutvikles slik at det stimuleres til variasjonsbredde i boligtilbudene.
- at det vil være nødvendig å se på dagens tilskuddsordninger når det gjelder nybygg og renovering av eksisterende bygningsmasse. Dette også med tanke på å tilrettelegge for velferdsteknologiske løsninger.
- at det bør vurderes et nytt teknologitilskudd som virkemiddel lagt til Husbanken. Bl.a. bør det vurderes om smarthusteknologi og tilrettelegging for trygghetspakker kan utløse tilskudd.

4. Et nasjonalt program for kommunal innovasjon i omsorg

Utvalget foreslår en opptrapping av satsingen på innovasjon og utvikling innenfor et tjenestefelt som har en årlig budsjetttramme på over 80 milliarder kroner. Dette støttes fullt ut. Vi støtter opptrappingsmålet om at innen 2020 skal 1 % av kommunenes totalbudsjett innen omsorg brukes til å utvikle og spre kunnskap om nye måter å løse morgendagens omsorgsutfordringer på.

Innovasjon forutsetter vilje til å ta risiko. Det må bli lov å prøve nye arbeidsmåter, samarbeidsmodeller, partnerskap, teknologi, kompetansegrupper etc. uten å være helt sikre på entydige positive effekter.

For å bygge opp under innovative prosesser i tjenestefeltet, trengs økende innsats for tverrfaglighet, styrket fokus på helsefremming, brukerstyring og lokalsamfunn. Utvalget foreslår et nasjonalt senter for innovasjon lagt til Gjøvik og det koordinerende senteret for omsorgsforskning. Videre ønskes egen innovasjonsutdanning skreddersydd for omsorgstjenestene, samt eget opplegg for å utvikle innovativt lederskap.

Malvik kommune mener følgende om ”Kommunal innovasjon i omsorg”:

- at det viktigste er at innovasjonen skal bidra til endring av fokus, og støtter derfor ikke forslaget om at dette legges til senter for omsorgsforskning på Gjøvik.
- at fremtidig motor for innovasjon må ses i et helhetlig kommunalt perspektiv og velges ut fra totalbehovet i kommunene ut fra konkurranse og på bakgrunn av innovativ kompetanse

5. Omsorgsfeltet som næring

Utvalgets forslag om å bringe næringsutviklingsperspektivet inn i strategiene, støttes. Dette vil mellom anna bidra til økende interesse for samspill fra lokalsamfunnet inn mot tjenestefeltet. At dette utfordrer kommunene som bestillere sees på som positiv drivkraft for kompetanseutvikling.

Malvik kommune mener følgende om ”Omsorgsfeltet som næring”:

- støtter at “inn på tunet”- eksempler videreutvikles, slik at man oppnår en større bredde og ”skreddersøm” i tjenestetilbud
- støtter forslaget om systematisk opplæring vedr kommunenes bestillerrolle, vedr innkjøp med innovasjonspotensial og kompetanse i å lede innovasjonsprosesser i samarbeid med andre

Avsluttende kommentarer

Malvik kommune er av den oppfatning at NOU 2011: 11, *Innovasjon i Omsorg*

- er et velskrevet dokument som påpeker viktige elementer i fremtidig velferdsproduksjon. Det er liten tvil om at innstillingen peker på sentrale perspektiver som vil bli viktige for å sikre en bærekraftig velferdsproduksjon
- det savnes imidlertid en tydeligere presisering av hvilke tjenester som omfattes av meldingen. Omsorg er en relasjon som utøves i mange tjenester, og vi ser eksempelvis klare koblinger til NAV- kontorenes formål og oppgaver.
- Malvik kommune ønsker velkommen en diskusjon om fremtidig kvalitet innenfor disse tjenesteområdene, - fremfor et ensidig fokus på allmenne rettigheter (for eksempel rett til sykehjemsplass, rett til individuell plan). Med kvalitet mener vi bl.a. innsats som styrker innbyggeren/ brukeren, tiltak som har effekt, tiltak som styrker samhandling og samordning, som bidrar til livskvalitet og inkludering, og som gjør at vi utvikler gode lokalsamfunn for alle.
- at det i den videre politikktutforming er ønskelig at man drøfter hvorvidt økende rettighetsfesting er den riktige veien å gå, og at man vurderer om dette bidrar til at innbyggere i større grad tar ansvar for eget liv og helse.
- Malvik kommune ser ellers behovet for å sammenholde utvalgets innstilling med innstillingen fra nylig fremlagte boligutvalg (NOU 2011:15 Rom for alle), hvor de skisserer ulike forslag som skal bidra til fremtidig sosial boligpolitikk i kommunene.

Rådmannens innstilling

Fremlagte forslag til høringssvar fra Malvik kommune vedr. NOU 2011: 11: Innovasjon i omsorg, støttes.